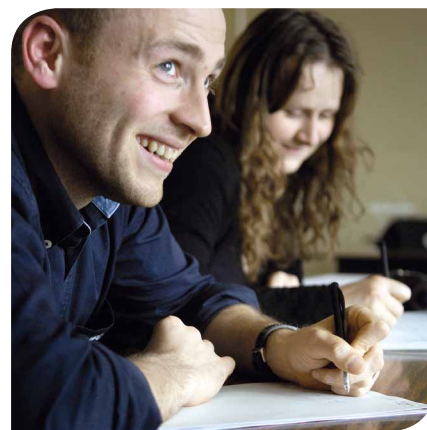

Het volwassenen- onderwijs in de toekomst

Visietekst van het GO!

3 juli 2015

GO! onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

Samenvatting

Het volwassenenonderwijs is voor het GO! een onontbeerlijke schakel in het realiseren van zijn missie. De in de Beleidsnota Onderwijs 2014-2019 geuite beleidsintenties met betrekking tot het volwassenenonderwijs zetten het volwassenenonderwijs onder druk en scherp en de behoefte aan visiebepaling voor het volwassenenonderwijs van het GO! uitdrukkelijk aan.

In deze visietekst wordt het maatschappelijke belang van het volwassenenonderwijs en de invulling die het GO! hieraan wenst te geven geëxpliciteerd. De tekst reikt een aantal hefboomen en te ondernemen acties aan opdat het GO! zijn opdracht zou kunnen realiseren. De hefboomen zitten vervat in de optimalisering van het landschap, het realiseren van verticale en horizontale verbindingen, de financiering, de infrastructuur, het personeel, de ondersteuning, de externe en interne kwaliteitscontrole en het opleidingsaanbod.

Inhoudsopgave

1 Situering	4
1.1. Een nieuw decretaal kader voor het volwassenenonderwijs?	4
1.2. Memorandum GO! 2014	4
1.3. Belang van draagvlak	4
2 De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid	6
2.1. Maatschappelijke opdracht en onze eigen kijk hierop	6
2.1.1. Volwassenenonderwijs van en voor het GO!	6
2.1.2. De centra voor volwassenenonderwijs: de spil	7
2.2. Realisatie van onze maatschappelijke opdracht	8
2.2.1. Geoptimaliseerd landschap	8
2.2.2. Horizontale verbindingen als hefboom	9
2.2.3. Verticale verbindingen als hefboom	10
2.2.4. Financiering	10
2.2.5. Infrastructuur	11
2.2.6. Personeel	12
2.2.7. Ondersteuning en kwaliteitscontrole	12
2.2.8. Opleidingsaanbod: aandachtspunten	13

1| Situering

1.1. Een nieuw decretaal kader voor het volwassenenonderwijs?

De organisatie van het volwassenenonderwijs is sinds 2007 geregeld via het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs. Dit decreet werd ondertussen fundamenteel gewijzigd. Denk bijvoorbeeld aan de afschaffing van de consortia volwassenenonderwijs als regionaal samenwerkingsverband tussen de centra voor volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie of aan de wijze waarop het hoger beroepsonderwijs georganiseerd wordt.

Door de wijzigingen is de nood ontstaan aan een nieuwe globale beleidsvisie, mogelijk zelfs een nieuw decretaal kader. We vinden dit als dusdanig ook in de Beleidsnota Onderwijs 2014-2019. Hierin stelt minister Crevits dat zij 'werk zal maken van een gedragen beleidsvisie en een geactualiseerde omschrijving van de maatschappelijke opdracht van het volwassenenonderwijs'. De minister zal hierbij uitgaan van verschillende onderzoeken en deelevaluaties die gedaan zijn over de werking van het volwassenenonderwijs.

Overeenkomstig haar beleidsnota wenst de minister iedereen de mogelijkheid te bieden om na het beëindigen van de initiële schoolloopbaan zijn/haar competenties via het volwassenenonderwijs uit te breiden, te verdiepen en te verbreden. De minister legt hierbij sterk de focus op die groepen in de samenleving die nood hebben aan extra ondersteuning voor toeleiding naar werk. Met het oog op een zo rationeel mogelijke aanwending van de middelen wenst de minister werk te maken van slagkrachtigere, meer autonome instellingen voor het volwassenenonderwijs. Hiertoe stelt zij schaalvergroting op organisatorisch vlak en een modernisering van het financieringssysteem voorop (cf. pagina 30-32 Beleidsnota Onderwijs 2014-2019). De Beleidsnota van de minister bevat verder een aantal voor het volwassenenonderwijs mogelijk zeer ingrijpende beleidsintenties met betrekking tot de organisatie van het opleidingsaanbod Nederlands tweede taal (NT2) en de Specifieke lerarenopleiding (SLO).

Deze beleidsintenties scherpen de behoefte aan visiebepaling voor het volwassenenonderwijs van het GO! uitdrukkelijk aan.

1.2. Memorandum GO! 2014

Het memorandum zette een aantal lijnen uit in verband met het belang van een leven lang leren vanuit een gelijkheidskansenperspectief, de functies en maatschappelijke opdracht van het volwassenenonderwijs, het landschap en het belang van samenwerking en partnerschappen.

1.3. Belang van draagvlak

Er werd belangrijke input geformuleerd binnen de contouren van de centrale adviescommissie Volwassenenonderwijs (CAC VO), meer bepaald in het kader van de deelevaluaties in verband met de werking van de sector waarnaar minister Crevits in de beleidsnota refereert. De vorige minister van Onderwijs richtte op het einde van de legislatuur

1| Situering

zes thematische werkgroepen op voor de evaluatie van het decreet Volwassenenonderwijs. De CAC VO bereidde de vergaderingen van de zes thematische werkgroepen in uitgebreide samenstelling voor, samen met alle GO! deelnemers aan de werkgroepen. De input vanuit deze voorbereidende vergaderingen werd meegenomen in de voorliggende standpuntbepaling (de vergaderingen van de uitgebreide CAC VO vonden plaats op 17-06-2013, 21-06-2013, 13-09-2013, 18-10-2013 en 29-11-2013; in 2014 en 2015 vergaderde de adviescommissie in haar reguliere samenstelling).

Met het oog op de verdere visiebepaling en het verbreden van het draagvlak werd op 27 februari 2015 een strategische dag rond de toekomst van het volwassenenonderwijs van het GO! georganiseerd met een groot aantal belanghebbenden. Naast een ruime delegatie vanuit het volwassenenonderwijs (alle directeurs VO en een adjunct-directeur per centrum) participeerden diverse belanghebbenden zoals directeurs uit het voltijds secundair onderwijs en Leren & Werken, algemeen directeurs, leden van de raden van bestuur van de scholengroepen en collega's van de centrale diensten. De input van deze dag is mee verwerkt in de visietekst. De visietekst werd verder ontwikkeld in wisselwerking met de centra en de adviescommissie Volwassenenonderwijs.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

2.1. Maatschappelijke opdracht en onze eigen kijk hierop

2.1.1. Volwassenenonderwijs van en voor het GO!

Het volwassenenonderwijs is voor het GO! een onontbeerlijke schakel in het realiseren van zijn missie. Gelijke onderwijskansen en maximalisatie van talenten vormen de kern van het PPGO!. We willen hier ook via het volwassenenonderwijs werk van maken. Hiermee schakelt het GO! zich ook in de Europese agenda voor volwasseneneducatie in¹.

Het volwassenenonderwijs heeft - samen met andere partners in de volwasseneneducatie - de maatschappelijke opdracht om de participatie aan een leven lang leren verder te verhogen. Via formeel leren biedt het volwassenenonderwijs aan volwassenen de kans om tijdens elke fase in hun leven (beroeps- en onderwijs)kwalificaties te behalen. Het volwassenenonderwijs stimuleert een competentieontwikkeling die verder gaat dan het bereiken van kortetermijndoelstellingen. Er wordt gewerkt aan generieke sleutelcompetenties die duurzaam leren en duurzaam leren leren mogelijk maken.

Het volwassenenonderwijs vormt een belangrijke hefboom voor economische, sociale en culturele ontwikkeling binnen en van onze samenleving. Het volwassenenonderwijs verhoogt de inzetbaarheid en de actieve participatie in de samenleving en het bewerkstelligt sociale inclusie². Het volwassenenonderwijs is belangrijk voor maatschappelijke integratie en slaagkansen op de arbeidsmarkt. Het draagt bij tot persoonlijke en professionele ontwikkeling en emancipatie van deelnemers. Het leidt tot zelfontplooiing en een hoger persoonlijk welbevinden. Mensen krijgen via het volwassenenonderwijs de kans 'sociale promotie' te realiseren.

In het verlengde hiervan wenst het GO! een stérk volwassenenonderwijs. Het volwassenenonderwijs mag niet worden beschouwd als een dienst van algemeen economisch belang.

Voor het GO! is het belangrijk dat er blijvend ingezet wordt op de drie functies van het volwassenenonderwijs. Het betreft de drie functies zoals ze destijds naar voren werden geschoven in het decreet van 2007: de algemeen vormende functie, de kwalificatiegerichte functie en de tweedekansfunctie. Voor deze drie functies heeft men binnen het volwassenenonderwijs belangrijke expertise opgebouwd. Deze drie functies blijven voor het GO! - ook in de toekomst - de hoekstenen van het volwassenenonderwijs.

In wezen opteren we voor het behoud van de definitie zoals ze geformuleerd werd in het decreet Volwassenenonderwijs van 15 juni 2007: *"Het volwassenenonderwijs heeft als doelstelling enerzijds de cursisten de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal en anderzijds de cursisten in staat te stellen erkende studiebewijzen te behalen."*

Het betreft dus een **ruime** benadering van de opdracht waar duurzame persoonlijke ontwikkeling en persoonlijke verrijking expliciet deel van uitmaken. De maatschappelijke return hiervan is onmiskenbaar een waardevol goed: zowel curatief als preventief blijven mensen weerbaar om volwaardig maatschappelijk te kunnen participeren.

¹ Europese agenda voor volwassenenonderwijs; zie: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32011G1220\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32011G1220(01))

² Over de effecten van (het volgen van) volwassenenonderwijs op sociale inclusie; zie het rapport EDAM: EDucation Against Marginalisation; Project. nr: 502636 – LLP – 1 – 2009 – 1 – NL – GRUNDTVIG – GMP.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

Hierbij zijn we er ons ten volle van bewust dat het volwassenenonderwijs - nog steeds - een belangrijke **tweedekansfunctie** te realiseren heeft. Sommige doelgroepen vragen meer dan ooit onze bijzondere aandacht. Denk aan: cursisten met negatieve schoolervaringen, cursisten die zich willen herscholen, anderstalige nieuwkomers, laaggeletterden, gedetineerden, senioren. De hervorming van het secundair onderwijs zou het aantal leerlingen dat het onderwijs zonder diploma verlaat (de ongekwalificeerde uitstromers, lees: de groeiende groep van < 21-jarigen) sterk moeten verminderen. De uitbouw van het duaal leren in het (volledige) secundair onderwijs tot een volwaardige leerweg vormt voor het GO! hiertoe een prioriteit. Dit neemt niet weg dat voor jongeren zonder diploma de tweedekansfunctie van het volwassenenonderwijs bijzonder relevant en noodzakelijk blijft. Binnen het tweedekansonderwijs (TKO) zien we trouwens ook een aantal opportuniteiten en toepassingsmogelijkheden voor duaal leren.

We hebben ook een belangrijke opdracht te vervullen ten aanzien van de groepen in de samenleving die nood hebben aan extra ondersteuning voor **toeleiding naar werk via opleiding**.

Voor de centra voor volwassenenonderwijs van het GO! resulteert deze benadering en dit bewustzijn in enkele concrete speerpunten:

- een behoeftedekkend aanbod van het GO! realiseren - en bij uitbreiding andere partners van het officieel/vrij niet-confessioneel onderwijs - met aandacht voor synergie met andere onderwijsniveaus en -vormen;
- volledige kwalificerende opleidingen aanbieden, in het bijzonder diplomagerichte opleidingen;
- geïntegreerde trajecten aanbieden met componenten geletterdheid, NT2, algemene vorming;
- verhoogd inzetten op trajectbegeleiding;
- specifieke doelgroepen beter bereiken en het matteüseffect in het volwassenenonderwijs zo mee ombuigen.

2.1.2. De centra voor volwassenenonderwijs: de spil

De centra voor volwassenenonderwijs vormen voor het GO! de centra voor post-initieel onderwijs bij uitstek. Ze zijn dé plek waar iemand steeds opnieuw aansluiting kan vinden bij maatschappelijke evoluties of bij de maatschappij.

Post-initieel onderwijs wordt daarenboven almaar belangrijker. Immers, er is maatschappelijk een verschuiving in het tijdspectief van de menselijke levensloop. De levensduur verhoogt geleidelijk (van een derde naar een vierde leeftijd). Daardoor en ook door de snelle evoluties in kennis komt een leven lang leren meer en meer op de voorgrond. Het initieel onderwijs vormt niet langer hét eindpunt van het leren.

Het typische organisatiemodel dat in het volwassenenonderwijs ontwikkeld werd, werkt hierbij ondersteunend. Het wordt gekenmerkt door:

- een fijnmazige en laagdrempelige toegang tot het aanbod;
- flexibele leertrajecten met flexibele leermomenten;
- een gemodulariseerd opleidingsaanbod;
- een agogisch-didactische benadering op maat van een volwassen lerende;
- lesgevers met relevante voeling met de praktijk.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

Om een aantal maatschappelijke evoluties het hoofd te kunnen bieden is het belangrijk dat we nog meer inzetten op een leven lang leren (denk aan: migratiestromen, multiculturaliteit, ongekwalificeerde uitstroom, jeugdwerkloosheid, kansarmoede, laaggeletterdheid, technologische evoluties, de kennismaatschappij, de bestuurlijke complexiteit).

De maatschappelijke relevantie van het volwassenenonderwijs neemt steeds toe. De centra voor volwassenenonderwijs hebben hier meer dan ooit een opdracht.

2.2. Realisatie van onze maatschappelijke opdracht

2.2.1. Geoptimaliseerd landschap

Het GO! telt 27 centra voor volwassenenonderwijs verspreid over heel Vlaanderen. In de referentieperiode 2013-2014 telden de centra samen ruim 120.000 cursisten in de drie (structuur)onderdelen: secundair volwassenenonderwijs, hoger beroepsonderwijs en de specifieke lerarenopleiding³. Dit staat gelijk aan een marktaandeel van 33,7%.

Binnen het GO! kiezen we er vanuit ons pedagogisch project uitdrukkelijk voor om binnen de structuur van een scholengroep een leven lang leren mogelijk te maken. De inbedding van de centra in de scholengroepen maakt het mogelijk om het pedagogisch project te realiseren samen met de andere instellingen binnen de scholengroep, vanuit een perspectief van een leven lang leren.

In 22 van de 28 scholengroepen is (zijn) er momenteel een (of meer) centrum (centra) voor volwassenenonderwijs. De scholengroepen Agora, Kla4, Midden-Brabant, Zuid-Oost-Vlaanderen, Meetjesland en Deinze-Tielt-Waregem hebben geen CVO dat via de hoofdzetel deel uitmaakt van de scholengroep. In deze scholengroepen is er evenwel een beperkt aanbod volwassenenonderwijs dat georganiseerd wordt via vestigingsplaatsen van centra van andere scholengroepen. Vier scholengroepen - Kempen, Brussel, Dender en de Vlaamse Ardennen - tellen meer dan één centrum binnen hun rangen. Scholengroep Kempen telt drie centra, de andere telkens twee.

Binnen het GO! loopt momenteel het project 'bestuurlijke optimalisatie'. In deze beweging zullen we een een-op-een-relatie nastreven tussen het centrum en de scholengroep. Dit zal een optimaal functioneren bewerkstelligen. Minimaal streven we ernaar om het aantal vestigingsplaatsen van een centrum buiten de eigen scholengroep te beperken. Soms kan het evenwel wenselijk zijn om in het kader van een behoeftedekkend aanbod opleidingen via vestigingsplaatsen in andere scholengroepen te organiseren. Maximaal streven we ernaar om op termijn in elke scholengroep een centrum voor volwassenenonderwijs te hebben.

De fijnmazige en laagdrempelige toegang tot het aanbod dat typisch is voor het volwassenenonderwijs mag niet verloren gaan binnen de context van bestuurlijke optimalisatie. We moeten ervoor waken dat we hier niet op inboeten. Inzetten op (het behoud van) vestigingsplaatsen betekent niet dat er op iedere straathoek een vestigingsplaats hoort te zijn. Het is zinloos om vestigingsplaatsen in stand te houden als zij didactisch niet optimaal zijn uitgerust. Ook de mogelijkheden van *blended learning* moeten binnen dit verhaal worden meegenomen.

³ Aantal cursisten = uniek aantal cursisten op het niveau van de opleidingen.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

Relevante herstructureringen moeten op korte termijn via de regelgeving mogelijk gemaakt worden. De grenzen van de 13 werkingsgebieden⁴ werken belemmerend voor het GO! en staan haaks op de scholengroepenstructuur. Regiovreemde vestigingsplaatsen kunnen momenteel niet overgeheveld worden. Dit is niet bevorderlijk voor een optimaal functioneren van een centrum en een mogelijke herschikking van het onderwijsaanbod.

2.2.2. Horizontale verbindingen als hefboom

Centra moeten over een zekere schaalgrootte beschikken om de speerpunten (cf. supra) te kunnen realiseren. De budgettaire context, het discours naar aanleiding van de Europese dienstenrichtlijn, maatschappelijke uitdagingen e.d. dwingen de centra ertoe om de beschikbare middelen meer efficiënt aan te wenden en doordacht samen te werken, over de centra (de facto de scholengroepen) heen.

Op basis van de simulaties van de gegenereerde omkadering binnen het huidige financieringsmechanisme in relatie tot de speerpunten stellen we vast dat een schaalgrootte van minimum 360.000 lesuren cursist een minimum is om de opdrachten naar behoren te kunnen realiseren.

Idealiter realiseert een centrum een groter aantal lesuren cursist om comfortabel, professioneel en toekomstgericht te kunnen werken. Rekening houdend met onze keuze voor één centrum per scholengroep op middellange termijn enerzijds en de huidige inplanting van onze centra in de scholengroepen anderzijds, zetten we hiertoe op korte termijn in via samenwerking tussen onze centra, waarbij we alvast in de geest van de schaalvergroting werken. Op deze manier willen we het pad effenen voor herstructurering en fusie.

Sterke horizontale verbindingen tussen de centra van het GO! (samenwerking realiseren ter wille van de speerpunten) met het oog op meer efficiëntie, kwaliteitsverbetering en professionalisering in het volwassenenonderwijs, zijn een opportuniteit nu de consortia volwassenenonderwijs zijn weggefallen. Lerende netwerken, de uren- en punten-databank, e.d. zijn voorbeelden van goede praktijk om de samenwerking te bevorderen.

Netoverstijgende samenwerking, in het bijzonder met de centra van het officieel gesubsidieerd onderwijs, is nog steeds relevant. Binnen deze context wenst het GO! echter geen bijkomend bestuursniveau in de vorm van een rechtspersoon, noch een verregaande vorm van samenwerking die de bevoegdheden van het GO! als inrichtende macht de facto inperkt. Voor het GO! doet dit afbreuk aan zijn pedagogisch project dat expliciet niet beperkt wordt tot het leerlichtonderwijs.

Daarnaast zijn (lokale) partnerschappen met andere spelers binnen de volwasseneneducatie aangewezen: centra voor basiseducatie, het sociaal-cultureel volwassenenwerk en Socius, VDAB, Syntra, het bedrijfsleven, hogescholen, enz. Het vernieuwde samenwerkingsakkoord tussen het GO! en de VDAB waarbij we bijvoorbeeld willen inzetten op het samen opleiden via onder meer de OKOT-trajecten, is hiervan een mooi voorbeeld. Dit geldt evenzeer voor de talrijke convenanten die vandaag en in het verleden gesloten worden en werden tussen het volwassenenonderwijs en de diverse beroepssectoren (onder meer met het oog op het realiseren van werkplekken en stageplaatsen).

⁴ Een werkingsgebied is de geografische omschrijving van aan elkaar grenzende gemeenten waarbinnen een centrum voor volwassenenonderwijs de toegekende onderwijsbevoegdheden vrij kan uitoefenen. De vestigingsplaatsen die zich buiten het werkingsgebied bevinden zijn regiovreemde vestigingsplaatsen. De grenzen zijn identiek aan die van de vroegere consortia volwassenenonderwijs. De consortia volwassenenonderwijs werden als orgaan opgeheven (via een programmadecreet).

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

2.2.3. Verticale verbindingen als hefboom

Het GO! biedt onderwijs aan vanuit een sterk pedagogisch project en een heldere visie. Het omvat het hele aanbod, van kinderdagverblijf tot en met een leven lang leren. Die pedagogische lijnen zijn belangrijk. Een goede afstemming en vlotte doorstroming zijn cruciaal, willen we elke lerende optimale onderwijs- en ontwikkelingskansen geven.

De scholengroep vormt hiertoe de hefboom bij uitstek en moet op zijn beurt de centra versterken. Concreet zien we opportuniteiten in tastbare samenwerking tussen de verschillende onderwijsniveaus en -vormen via onder meer de realisatie van samenwerking tussen beroepsgerichte opleidingen binnen het volwassenenonderwijs en Leren & Werken (van professionalisering van lesgevers tot het samen zetten van klassen voor welbepaalde opleidingsonderdelen), family learning en de intergenerationale campus, stages in het kader van de lerarenopleiding, samenwerking in het kader van de lerarenopleiding, curriculumontwikkeling en realisatie van leerlijnen tussen Se-n-Se en HBO5-opleidingen, samenwerking in het kader van tweedekansonderwijs, samenwerking bij de realisatie en het gebruik van een Open Leercentrum (OLC), samenwerking in het kader van het leerplan 'NT2 voor ouders' die het volwassenenonderwijs in basis- en secundaire scholen kan realiseren, NT2 voor 12-16-jarigen.

Bij de ontwikkeling van domein- en campusscholen in scholengemeenschappen moet het studieaanbod VO mee in rekening gebracht worden. De integraalplannen zijn daartoe een gepast instrument.

Bruggen slaan tussen verschillende onderwijsniveaus en -vormen en de samenwerking intensifiëren tussen het secundair volwassenenonderwijs, het voltijds secundair onderwijs en Leren en Werken (DBSO): dat wordt een uitdaging voor de scholengroepen in de toekomst. Loopbaanontwikkeling en leeradvies en -oriëntering worden hierbij belangrijke opdrachten.

2.2.4. Financiering

De financiering van het volwassenenonderwijs is niet meer congruent met de uitdagingen waarvoor centra staan. Er is dringend een aantal verschuivingen nodig in het financieringssysteem. In het bijzonder is er nood aan een aanpassing van de financiering voor de ondersteuning en beleidsvoering⁵. Daar waar in de puntenenveloppe de punten lineair gekoppeld worden met de gegeneerde lesuren cursist pleiten wij voor een niet-lineaire koppeling op basis van een aantal relevante parameters. Parameters zoals het door het centrum gevoerde doelgroepenbeleid, de cursistenkenmerken, het takenpakket dat een centrum opneemt, het opleidingsaanbod en de grootte van het centrum moeten in rekening gebracht worden. Om bestuurlijk slagkrachtig te kunnen werken moeten de centra de enveloppe vrij kunnen aanwenden en moeten zij zelf kunnen differentiëren wie welke taken uitvoert. Op deze manier kunnen zij ook het middenkader creëren dat zij voor hun centrum wensen.

Inzake het berekenen van de omkadering voor het onderwijzend personeel opteren we voor een flexibel systeem van delers waarbij er wordt voorzien in een inputfinanciering. Voor een specifiek doelgroepenbeleid in het kader van een groter zorgbeleid (cursistenkenmerken) en voor specifieke regio's wensen wij aangepaste delers.

⁵ Momenteel nemen de centra verschillende taken in het kader van ondersteuning en beleidsvoering op door te putten uit het lestijdenpakket. De opgenomen uren genereren dan niet langer lesuren cursist en leraarsuren. Omdat het aantal - vaak verplichte - taken toeneemt is deze situatie onhoudbaar. Men vervalt in een soort van kannibalisme ten aanzien van het lestijdenpakket.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

Structurele financiering is te verkiezen boven een doorgedreven projectfinanciering. De systemen van de 120%-financiering voor gecombineerd onderwijs en 10% aanvullende leraarsuren voor Aanvullende Algemene Vorming (AAV) en NT2 zijn hiervan een goede verdere toepassing. Hoewel structurele financiering een goede zaak is, stellen we vast dat ook daar verbetering noodzakelijk is. De toepassing van de jaarlijkse 'groeinorm' (= aftopping van de leraarsuren en de punten) bemoeilijkt een degelijke werking van de centra. Een financiering op basis van gegevens over verschillende voorgaande referentieperiodes kan mogelijk soelaas bieden.

Specifiek voor het Hoger beroepsonderwijs is het op korte termijn aangewezen om de groeinorm hoger te leggen, zo mogelijk geheel te verlaten. Immers, de groeinorm vormt er een rem op de uitbouw van het opleidingsaanbod binnen de samenwerkingsverbanden. Een mogelijk alternatief (zonder extra kosten) ligt in het niet langer beperken van de overdracht tot 2% van het totaal aantal toegekende leraarsuren naar een volgend schooljaar; en dit voor programmaties van nieuwe HBO5-opleidingen - zoals HBO5/Winkelmanagement - en in het kader van het organiseren van omgevormde opleidingen. De financiële ruimte die hierdoor binnen een samenwerkingsverband kan ontstaan, maakt het mogelijk om - meer dan nu het geval is - te anticiperen op welbepaalde opleidingsmogelijkheden en een langetermijnvisie uit te werken op het organiseren van het opleidingsaanbod.

Het beleid van de overheid inzake het bepalen van de doelgroepen die worden vrijgesteld van inschrijvingsgeld moet billijk zijn en de aandacht voor het werken met kansengroepen ondersteunen.

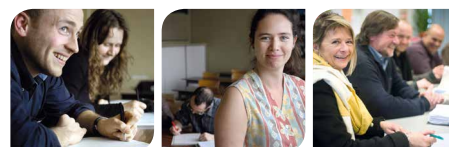
De vrije aanwending van de middelen door het centrum is belangrijk voor het uitbouwen van een slagkrachtig centrum. Hoe met de omkadering wordt omgegaan moet blijken uit het beleidsplan van het centrum (beleidsplan cf. art. 28 van het DRP). De overheid voert hier controle op uit via een doorlichting of visitatie mét aandacht voor zo weinig mogelijk planlast. De financiering mag onder geen beding evolueren naar een outputfinanciering of financiering op het einde van de module.

2.2.5. Infrastructuur

Centra kunnen hun opdracht niet langer waarmaken binnen (alleen) de infrastructuur van het dagonderwijs. Van de overheid verwacht het GO! dat zij haar formeel engagement nakomt om de centra voor volwassenenonderwijs op te nemen in de berekening van de middelen voor infrastructuur in het onderwijs en hiervoor de nodige budgetten vrij te maken. De overheid committeerde zich hier formeel toe bij het afsluiten van de onderhandelingen over het Decreet betreffende het volwassenenonderwijs d.d. 15 juni 2007⁶.

Binnen de scholengroepen moet er maximaal ingezet worden op synergie op het vlak van huisvesting. De integraalplannen vormen hiertoe het instrument bij uitstek.

⁶ Engagement 4 in protocol 619 over de onderhandelingen, in gezamenlijke vergadering, van Sectorcomité X en van onderafdeling "De Vlaamse Gemeenschap" van afdeling 2 van het Comité voor de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

2.2.6. Personeel

Een aantal belangrijke knelpunten verhindert momenteel de centra om een goed personeelsbeleid te voeren. De problematiek van de boventaligheid als gevolg van de vaste benoeming (cf. de problematiek TBSOB binnen het volwassenenonderwijs) of de verlofregeling voor administratief medewerkers springt in het oog. Een ander probleem vormen bijvoorbeeld de beperkte opdrachten in het volwassenenonderwijs. Hierdoor is het soms moeilijk om leerkrachten een fulltime lesopdracht aan te bieden. Bij (verplichte) uitbreiding van de benoeming van betrokkene naar een fulltime opdracht, kan een centrum in de problemen komen, want het wordt de facto verplicht om (dag) cursussen te organiseren die niet altijd de deler halen.

Het hertekenen van de lerarenloopbaan en de introductie van de jaaropdracht zijn voor het GO! belangrijk. Beide zijn hefboomen om een aantal problemen op te lossen, ze maken het mogelijk om de efficiëntie en de effectiviteit van het opleidingsaanbod te verhogen en kunnen ervoor zorgen dat men makkelijker personeel kan uitwisselen tussen de onderwijsniveaus en -vormen. Ze zouden onder meer een relevant weekend- en zomeraanbod kunnen bewerkstelligen (dit is belangrijk voor NT2, zie verder) en het mogelijk maken om meer administratief medewerkers modulair in te zetten.

Binnen een context van bestuurlijke optimalisatie (lees: grotere scholengroepen), is de kans reëel dat het centrumbestuur zelf (meer) zal moeten instaan voor het herplaatsen van boventalig personeel. Boventaligheid mag onderwijsinhoudelijke vernieuwing (programmering) niet in de weg staan. Met het oog op het behoud van de nodige flexibiliteit pleiten wij daarom voor het instellen van een maximumpercentage aan vaste benoemingen in het volwassenenonderwijs (richtcijfer: 75%).

2.2.7. Ondersteuning en kwaliteitscontrole

Als gevolg van de verschillende besparingsrondes door de Vlaamse regering werden de extra ondersteuningsmiddelen volwassenenonderwijs significant verlaagd. De voor het volwassenenonderwijs typerende netoverstijgende samenwerking kwam mede hierdoor zwaar onder druk te staan. De middelen van de begeleidingsdiensten werden danig afgeroomd en zowel de vzw SNPB als de stuurgroep Volwassenenonderwijs werden decretaal weggeschreven.

Binnen de context van besparingen en het afromen van de middelen opteert het GO! ervoor om te blijven inzetten op samenwerking op het vlak van pedagogische begeleiding. We kiezen ervoor om de samenwerking te intensifiëren rond thema's waarbij samenwerking een aantoonbare toegevoegde waarde genereert en tot kwaliteitsverhoging leidt, zowel van de eigen pedagogische begeleidingsdienst als van de instellingen van het GO!. De samenwerkende begeleidingsdiensten behouden hierbij hun eigenheid.

Voor het GO! vormt het volwassenenonderwijs een van deze thema's. Via een of meer samenwerkingsovereenkomsten wensen we in te zetten op vijf deelthema's, met name: curriculumontwikkeling; elders verworven competenties; onderwijs aan gedetineerden; afstandsleren, e-leren & gecombineerd onderwijs; geletterdheid.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

Met deze samenwerking en via het eigen begeleidingsaanbod⁷ zoals competentiegericht leren en evalueren, een geïntegreerd beleid voor trajectbegeleiding, inzetten op een actief en expliciet talenbeleid, wensen we de centra te versterken bij het realiseren van de speerpunten (cf. onder meer inzetten op mechanismen die de deelname van kansengroepen verhogen) en ook te versterken in het kader van de externe kwaliteitscontrole.

De externe kwaliteitscontrole binnen de Specifieke lerarenopleiding (visitatie) en het Hoger beroepsonderwijs (visitatie/accreditatie) moet op een realistische leest geschoeid zijn. In het bijzonder pleiten wij voor een realistische timing voor het indienen van de Toetsen Nieuwe Opleiding (TNO) door de HBO5-samenwerkingsverbanden in het kader van de omvormingsdossiers Hoger beroepsonderwijs. De huidige deadline - 1 september 2017 - is onhaalbaar. Eveneens in het bijzonder met betrekking tot het Hoger beroepsonderwijs moet de overheid tegenover de inspanningen die de door haar vooropgestelde kwaliteitsborgingsinitiatieven vergen, de nodige (personele en financiële) middelen plaatsen.

Voor het GO! moet externe kwaliteitscontrole in het secundair onderwijs de volgende eigenschappen hebben:

- ontwikkelingsgericht, constructief en niet bestraffend;
- niet betalend;
- de outputgerichtheid moet er op maat van het volwassenenonderwijs worden gedefinieerd.

De intentie van minister Crevits om de eigen verantwoordelijkheid van centra een belangrijke plaats bij de externe controle te geven sluit hierbij aan. We onderschrijven de keuze om het interne kwaliteitsbeleid van een centrum centraler te stellen in de externe kwaliteitsbewaking van het onderwijs. Databundels aangereikt door de overheid in dit verband moeten ook beschikbaar worden gesteld voor het volwassenenonderwijs.

De voornaamste bekommernis bestaat erin dat het geheel van systemen haalbaar en realistisch moet zijn voor/binnen een centrum (denk aan de combinatie doorlichting in secundair volwassenenonderwijs - instellingsniveau - met de visitatie in de SLO en de visitatie/accreditatie binnen HBO5 na de omvorming - opleidingsniveau).

2.2.8. Opleidingsaanbod: aandachtspunten

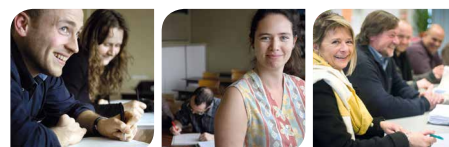
2.2.8.1. Nederlands Tweede taal (NT2)

Met het NT2-onderwijs wil het GO! de anderstalige cursisten zo snel en effectief mogelijk helpen bij hun duurzame inschakeling in onze samenleving. Het GO! onderschrijft de wens om in een kwalitatief en kwantitatief behoefte-dekkend NT2-aanbod te voorzien, maar is alert voor de wijze waarop de hiertoe geformuleerde beleidsintenties mogelijk geoperationaliseerd worden.

Om in een behoeftedekkend aanbod Nederlands tweede taal te voorzien expliciteert de minister in de Beleidsnota Onderwijs vier beleidsintenties:

1. de middelen voor de organisatie van het NT2-aanbod komen onder het beheer van de minister bevoegd voor inburgering;

⁷ Begeleidingsplan Pedagogische begeleidingsdienst GO! 2015-2018 en jaarlijkse concretisering aan de hand van het ondersteuningsaanbod Volwassenenonderwijs.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

2. privatisering van het aanbod NT2 voor het 'opvullen van hiaten en problemen in het aanbod';
3. de Huizen van het Nederlands komen onder het Agentschap voor Integratie en Inburgering;
4. de Huizen van het Nederlands worden bevoegd om het taalniveau Nederlands te attesteren (EVC NT2/alfa NT2)⁸.

De Huizen van het Nederlands worden momenteel aangestuurd door Onderwijs. Ze staan in voor de intake en doorverwijzing van NT2-cursisten.

Het inkantelen van de Huizen van het Nederlands in het Agentschap Integratie en Inburgering en het daarmee gepaard gaande schrappen van de structurele band tussen de Huizen en de centra (immers, alle centra in het werkingsgebied van een Huis maken deel uit van de algemene vergadering van dat Huis), kan ertoe leiden dat de expertise van het onderwijs en dat van de Huizen elkaar minder tot niet zullen ontmoeten. Het gevaar bestaat hierbij dat een groot deel van de expertise in het organiseren van trajecten op maat versnipperd geraakt en dat het NT2-opleidingsaanbod binnen de centra op die manier minder performant wordt. Het *Decreet houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid* voorziet in de organisatie van een overleg met de onderwijsverstrekkers (regionaal overleg enerzijds en overleg op Vlaams niveau anderzijds). Er moet op toegezien worden dat de nadere modaliteiten die de Vlaamse regering hiertoe zal vastleggen, werkelijk een expertise-uitwisseling in twee richtingen bewerkstelligen.

Door de Huizen van het Nederlands de bevoegdheid te geven om EVC NT2/alfa NT2 te attesteren, creëert men het gevaar dat er in het private NT2-aanbod 'teach to the test' zal plaatsvinden. Maar ook voor de centra bestaat de kans/het gevaar dat cursisten hun traject zelf op eigen houtje, vroegtijdig zullen verlaten om hun kans te wagen bij het Huis om hun taalniveau - al dan niet met succes - te laten attesteren. (Ook) dit maakt dat het leertraject en de duurzame inschakeling die de centra met het traject beogen, in het gedrang komen. Bij het vastleggen van de verdere modaliteiten in dit kader moet de overheid een aantal toelatingsvoorwaarden bij de testing omschrijven. Wij treden hierover graag in overleg met de betrokken minister. Binnen dit kader wenst het GO! dat aan de centra voor volwassenenonderwijs - eveneens - de bevoegdheid wordt toegekend om EVC te attesteren (op basis van gestandaardiseerde tests). We zien deze bevoegdheid ruimer dan voor de opleidingen Nederlands tweede taal.

Voor het GO! moet de bevoegdheid over de organisatie van NT2 in de centra voor volwassenenonderwijs (en de centra voor basiseducatie) integraal onder het beleidsdomein Onderwijs ressorteren. Dit bewerkstelligt:

- de geïntegreerde aanpak binnen de NT2-opleidingen, met veel aandacht voor een benadering vanuit een geleerdheidsperspectief of een doorstroomperspectief (geen eenzijdige focus op Nederlandse taalverwerving). Er is trouwens een enorme nood aan divers gecombineerde leertrajecten (de minister hecht hier ook het nodige belang aan in de Beleidsnota Onderwijs);
- de aandacht voor het leertraject van de cursist (trajectbegeleiding in het volwassenenonderwijs is verplicht voor NT2-cursisten) en trajecten op maat (bijvoorbeeld: aandacht voor de leersnelheid). We wensen geen pure 'teach to the test' (dit gevaar bestaat in het bijzonder bij private aanbodverstrekkers). Dit gaat ten koste van het duurzaam verwerven van (bredere) competenties door de cursist;
- de professionalisering van NT2-docenten (gezien de structurele band tussen opleidingsverstrekkers en begeleidingsdiensten);

⁸ De beleidsintenties 3 en 4 werden recent reeds geconcretiseerd in een Decreet houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid (decreet aangenomen door het Vlaams Parlement op 13 mei 2015).

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

- garanties inzake expertise, kwaliteit en kwaliteitscontrole (bekwaamheidsbewijzen in onderwijs als garantie voor kwaliteit);
- duidelijkheid voor het personeel en een efficiënte aanwending van de middelen op het terrein;
- een daadwerkelijke en duurzame integratie van anderstaligen.

Op korte termijn vraagt het GO! om de problemen en hiaten in het aanbod te benoemen en om op basis van objectieve gegevens samen met en binnen de sector volwassenenonderwijs op zoek te gaan naar oplossingen. In het verleden heeft de sector zich steeds bereid getoond om problemen op te lossen/het aanbod bij te sturen (de NT2-wachlijsten zijn weggewerkt).

De oplossingen situeren wij:

- in het herzien en het updaten van het huidige NT2-afsprakenkader; dit biedt de kans om de effectiviteit en de efficiëntie van het NT2-aanbod te verhogen; Inburgering kan hierbij mee toezien op de correcte uitvoering van de afspraken;
- in de introductie van de jaaropdracht; de jaaropdracht zal het onder meer mogelijk maken om de huidige mogelijkheden inzake een zomeraanbod uit te breiden;
- in een herziening van de financiering (cf. financiering ten voordele van kansengroepen);
- in het bijsturen van het vrij logge ontwikkel- en besluitvormingsproces voor de opleidingsprofielen.

2.2.8.2. Hoger beroepsonderwijs (HBO5)

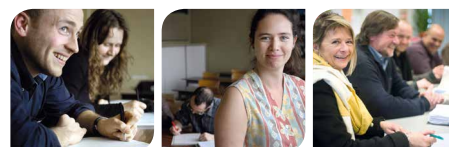
Het Hoger beroepsonderwijs is hoger onderwijs dat beroepsgericht is, dat gefinancierd (of gesubsidieerd) wordt door de Vlaamse Gemeenschap en dat gezamenlijk georganiseerd wordt door hogescholen en centra voor volwassenenonderwijs en instellingen voor voltijds secundair onderwijs. Dit vinden we ook als dusdanig terug in de Beleidsnota Onderwijs 2014-2019.

De verdere ontwikkeling van het HBO5 krijgt weinig aandacht in de Beleidsnota Onderwijs 2014-2019. De onderwijsvorm wordt op geen enkele manier meegenomen binnen het luik 'Talenten van elke lerende ten volle ontwikkelen'. Wel geeft de minister aan dat zij de verschillen tussen de drie types instellingen op het vlak van personeelsregelgeving, studentenvoorzieningen, examenbetwistingen en studiegelden wenst weg te werken. Ook wenst de minister het financieringssysteem voor HBO5 te herbekijken.

Voor het GO! blijft HBO5 - van oudsher hoger onderwijs voor sociale promotie - bijzonder veel potentieel hebben op het vlak van toeleiding naar de arbeidsmarkt, een efficiënte doorstroming naar hoger onderwijs en het verhogen van het kwalificatieniveau (vaak in een context van tweede kans of heroriëntering). De opleidingen kunnen oplossingen bieden voor een leven lang lerenden maar ook voor generatiestudenten en heroriënterende studenten⁹.

Het HBO5-decreet stipuleert dat vanaf 1 september 2014 instellingen HBO5-opleidingen kunnen organiseren, enkel en alleen wanneer dit gebeurt in het kader van een samenwerkingsverband tussen hogescholen, centra voor

⁹ 40% van de studenten die nu in het hoger onderwijs starten, slaagt er niet in om een diploma hoger onderwijs te halen; zie Vlohra-standpunt HBO5.

2| De doelstellingen en krachtlijnen voor het beleid

volwassenenonderwijs en/of instellingen secundair onderwijs met HBO5 Verpleegkunde. Het GO! koos resoluut voor samenwerking met de publiekrechtelijke hogescholen omdat hun pedagogisch project grote gelijkenissen vertoont met het PGGGO!

We willen blijven inzetten op de positieve dynamiek die in de HBO5-samenwerkingsverbanden ontstond en we willen dat de samenwerking zoals ze in het decreet werd geconcipieerd, alle kans op slagen krijgt.

Die samenwerking moet voor het GO! steeds vorm krijgen:

- vanuit de doelgroepen en eigenschappen van de verschillende instellingen in het samenwerkingsverband (cf. alle doelgroepen blijven bereiken);
- met aandacht voor de fijnmazige inbedding van HBO5 opdat de laagdrempeligheid van de opleidingen gegarandeerd blijft.

Bij het uitwerken van het (nieuwe) financieringssysteem moet men rekening houden met deze principes.

2.2.8.3. De specifieke lerarenopleiding (SLO)

Het GO! gaat voor continuïteit in de lerarenopleiding in het volwassenenonderwijs, en voor samenwerking binnen het hoger onderwijs met de universiteiten en de publiekrechtelijke hogescholen.

De keuze voor continuïteit wordt ingegeven vanuit een maatschappelijk belang (inspelen op maatschappelijke nood aan voldoende en kwaliteitsvol opgeleide leraren, zij-instromers bereiken en opleiden) en vanuit een strategisch belang (lerarenopleiding ingebed in het GO! maakt het mogelijk om leraren op te leiden in de geest van het PGGGO! en het stagebeleid als hefboom voor een sterk personeelsbeleid te hanteren)¹⁰.

Binnen de context van de visietekst en overeenkomstig de Raadsbeslissing van 24 april 2015 in verband met de toekomst van de SLO van de centra van het GO!, willen we nogmaals beklemtonen wat volgt:

- Samenwerking tussen de lerarenopleidingen is een belangrijk gegeven. Zeker nu de expertisenetwerken en het regionale platform in hun huidige vorm verdwijnen;
- Wij willen prioritair inzetten op intensieve samenwerking tussen de SLO's van de centra voor volwassenenonderwijs van het GO! (in het bijzonder op het niveau van de optimalisering van de vakdidactiek, onder meer door tegen 1 september 2015 een gezamenlijk opleidingsonderdeel in afstandsonderwijs te ontwikkelen);
- Wij willen strategische allianties aangaan met lerarenopleidingen van de universiteiten en de publiekrechtelijke hogescholen. Gezamenlijk expertise op welbepaalde domeinen ontwikkelen, zoals wetenschappelijk onderzoek en vakdidactische uitwisseling, stelt huidige lerarenopleidingen in staat zich verder te ontwikkelen volgens de sterkte van iedere opleiding.

Het versterken van de samenwerking tussen de SLO van de centra voor volwassenenonderwijs en de GLO/SLO van de publiekrechtelijke hogescholen ligt voor de hand. Het emancipatorische en pluralistische karakter van het publieke onderwijs bewerkstelligen, is onze gezamenlijke drijfveer. We willen onderzoeken in welke mate de huidige HBO5-samenwerkingsverbanden hiertoe een hefboom kunnen zijn.

¹⁰ Zie de standpuntnota over de plaats in het 'landschap lerarenopleiders' van de Specifieke Lerarenopleiding georganiseerd door de centra voor volwassenenonderwijs van het GO! - nota zoals goedgekeurd door de Raad van het GO! op 24 april 2015.

